سبک یادگیری دروس نظری: تجارب و درک دانشجویان پرستاری

حسین کریمی مونقی*، فاطمه دباغی، فاطمه اسکویی، کاتری ویلاینن جولکانن

چکیده

مقدمه: سبک یادگیری در آموزش پرستاری کمتر مورد توجه قرار گرفته است. این مطالعه با هدف جستجو، توصیف و تفسیر درک و تجارب دانشجویان پرستاری از سبک یادگیری انجام شده است. در این مقاله چند گانگی سبک یادگیری دانشجویان در دروس نظری ارائه می‌گردد.

روش‌ها: در این مطالعه کیفی با روش نمونه‌گیری هدفمند، ۱۶ نفر از دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد در ترم‌های مختلف تحصیلی انتخاب و از مصاحبه عمیق و نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. کلیه مصاحبه‌ها ضبط و سپس به صورت مکتوب درآمد و با استفاده از روش تحلیل مقایسه‌ای مداوم، مطابق روش استراوس و کوربین، تحلیل شدند.

نتایج: سبک یادگیری دانشجویان در دروس نظری به عنوان طبقه اصلی دارای هشت زیرطبقه و شامل: یادگیری با پرسش و پاسخ، یادگیری از مثال، داستان و مصادیق عینی (تجسم یا شکل‌سازی در ذهن)، یادگیری مشاهده‌ای و دیداری، یادگیری از طریق سازمان‌دهی محتوا، یادگیری از طریق تمرین و تکلیف، یادگیری از طریق مشارکت فعال و همکاری (مشارکت داده شدن)، یادگیری از طریق به فکر وا داشته شدن و برانگیخته شدن، یادگیری از طریق گوش دادن و یادداشت‌برداری بود.

نتیجه‌گیری: بر حسب نوع محتوا، محیط و شرایط آموزش، دانشجویان از سبک‌های گوناگون و در مواردی ترکیبی از آنها استفاده می‌کنند. سبک یادگیری دانشجویان تا حد زیادی تحت تأثیر سبک یاددهی مربیان است و آنها بیشتر بر روی سبک یاددهی خود و کامل کردن سرفصل‌های برنامه‌ریزی شده تمرکز دارند. مربیان، دانشجویان و برنامه‌ریزان پرستاری می‌توانند از سبک‌های معرفی شده در این مطالعه برای اصلاح و بهبود کیفیت آموزش پرستاری استفاده نمایند.

واژه‌های کلیدی: سبک یادگیری، دروس نظری، تجارب، دانشجویان پرستاری، آموزش پرستاری.

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / بهار ۱۳۸۸؛ ۹(۱): ۴۱ تا ۵۴.

مقدمه

آموزش، فرایندی پیچیده است که هر گونه ساده‌نگری در مورد آن می‌تواند منجر به هدر رفتن نیروها و امکانات شود و تلاش‌ها را با شکست مواجه سازد. بنابراین، توسعه آموزش و ایجاد تحول در آن نیازمند شناخت فرایند آموزش و آگاهی از شیوه‌های نوین اجرای آن می‌باشد. این موضوع در آموزش پرستاری اهمیت بیشتری دارد، زیرا مأموریت اصلی آموزش پرستاری، تربیت پرستارانی توانمند و شایسته است که دانش، نگرش و مهارت‌های لازم را برای حفظ و ارتقای سلامت آحاد جامعه داشته باشند(۱). از آنجا که یادگیری در توسعه مهارت‌های پرستاری و انجام مراقبت به روش صحیح نقش عمده‌ای دارد، بنابراین، دانشجویان این رشته باید یاد بگیرند چگونه در محیط آموزشی، به عنوان فردی

* **آدرس مکاتبه:** دکتر حسین کریمی مونقی (استادیار)، گروه داخلی و جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، چهار راه دکتری، مشهد.
karimih@mums.ac.ir
دکتر فاطمه دباغی، دانشیار گروه بهداشت جامعه دانشکده پرستاری و مامایی (f_dabbaghi@yaho.com)؛و دکتر سیده فاطمه اسکویی، دانشیار گروه بهداشت جامعه دانشکده پرستاری و مامایی (nmsi@iums.ac.ir) دانشگاه علوم پزشکی ایران؛ و پروفسور کاتری ویلاینن جولکانن، دپارتمان پرستاری دانشگا کوپیو فنلاند (katri.vehvilainenjulkunen@uku.fi).

این مقاله در تاریخ ۸۶/۱۰/۱۰ به دفتر مجله رسیده، در تاریخ ۸۷/۱۱/۲۳ اصلاح شده و در تاریخ ۸۸/۱/۱۸ پذیرش گردیده است.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-08]

حرفه‌ای عمل کنند. هر چه درک دانشجویان از تدریس و یادگیری بیشتر باشد، اعمال آنها هدفمندتر و با یکدیگر منطبق‌تر (Justification) می‌شود(۲).

اکثر صاحب‌نظران بر این عقیده‌اند که یادگیری در پرستاری باید نسبت به دیگر آموزش‌ها، با رویکردی متفاوت صورت بگیرد، زیرا توسعه دانش در رشته‌های مختلف (مثل پرستاری، پزشکی و آموزش) بر محتوایی که دانشجویان آن رشته بر اساس آن کار می‌کنند، و نیز بر تجارب یادگیری آنها اثر می‌گذارد. به علاوه، یادگیری در جوامع و فرهنگ‌های مختلف فرق می‌کند و بدین ترتیب، شیوه یادگیری دانشجویان تحت تأثیر سایر الگوها و رفتارهای اجتماعی و فرهنگی قرار می‌گیرد(۳و۴).

اولین گام برای موفقیت در بکارگیری تعامل کمک‌کننده در کلاس درس، آگاهی از عقاید، نگرش‌ها و پیش‌داوری‌ها است. عقایدی که در تعاملات استاد- دانشجو بکار گرفته می‌شود، بر تمام رفتارهای کلاسی، از جمله روش یادگیری و انتخاب محتوا، تأثیر دارد(۵). در واقع، روشی که دانشجویان از آن طریق یادگیری خود را هدایت می‌کنند، اثر مهمی بر برایندهای فعالیت آموزشی دارد. آگاهی از رویکردهای مطالعه و فاکتورهایی که بر انتخاب آنها اثر می‌گذارد، برای طراحان برنامه آموزشی و مدرسین هم اهمیت زیادی دارد(۶).

مطالعات متعددی در زمینه آموزش پرستاری و مشکلات مربوط به آن انجام شده است، اما سبک یادگیری، که فرایند اصلی آموزش است، مورد مطالعه وسیع قرار نگرفته است و پیچیدگی‌های آن هنوز آشکار نشده است(۷). تعیین اینکه آیا عقاید، گرایش‌ها و روش‌های یادگیری چگونه بوده و تحت تأثیر ویژگی‌های دانشجو و تجارب آموزشی قرار می‌گیرد یا خیر؟ نیازمند پژوهش بیشتری است(۸). مطالعاتی که تاکنون در مورد سبک‌های یادگیری در آموزش پرستاری انجام شده، هیچ کدام به روش کیفی انجام نشده‌اند و مطالعات موجود در این زمینه با رویکرد کمّی و با استفاده از پرسشنامه انجام گردیده‌اند و اطلاعات اندکی در مورد این مفاهیم، بویژه در آموزش پرستاری، به دست داده‌اند(۹).

از طرف دیگر، تمرکز پژوهش‌ها بر عقاید، ارزش‌ها و رفتارهای یادگیرنده در سیستم آموزشی ضروری به نظر می‌رسد(۱۰)، ولی تاکنون چنین نبوده و به علاوه، سبک‌های یادگیری و پتانسیل انعطاف‌پذیری آنها در زمینه کاربرد مورد بررسی سطحی قرار گرفته است. یکی از دلایل این امر، تأکید بیش از حد تحقیقات آموزشی در استفاده از اثبات‌گرایی و رعایت سنت دیرینه تجربه‌گرایان (Empiricist) در علوم طبیعی، برای شناخت پدیده‌های کالبدی (فیزیکی) بوده است(۱۱). یادگیری و حرفه‌آموزی نیاز به چهارچوب مفهومی تازه دارد تا بتواند در این قالب منجر به اتخاذ تصمیماتی شود که تغییر و نوآوری در آنها نمایان باشد. مسلم است که شناخت این چهارچوب مفهومی از طریق پژوهش کیفی میسر می‌شود(۱۲).

بطور کلی، با شفاف‌سازی سبک‌ها می‌توان تکیه بر فرضیات را کاهش داد و واقع‌بینانه‌تر عمل نمود. اما تحقیقات با رویکرد کمّی، برای رسیدن به این هدف مناسب نیستند زیرا برای شناخت پدیده‌های مربوط به فرایندهای آموزشی، که در زمره پدیده‌های علوم انسانی‌اند، لازم است پژوهشگر در شرایط طبیعی‌شان آنها را مطالعه کند تا بتواند به شناخت بهتری از آنها به دست آورد(۱۱).

دانش مربوط به سبک یادگیری می‌تواند در سازمان‌دهی محیط آموزش، چگونگی تعامل معلمین با دانشجویان و چگونگی یاددهی و یادگیری محتوا مورد استفاده قرار گیرد(۱۳). علاوه بر این، تحقیق بر روی این موضوع می‌تواند کاربردهای زیادی داشته باشد. از جمله آگاهی در مورد سبک و اصلاح هوشیارانه آن، درک و شناخت مفهوم یادگیری در پرستاری، توسعه برنامه آموزشی و ارتقای کیفیت آموزش و توسعه تئوری‌های یادگیری در آموزش عالی(۱۴تا۱۶).

بر اساس بیانیه‌های فوق، و به منظور ارتقای یادگیری دانشجویان، این مطالعه با هدف کشف و توصیف سبک و یادگیری در دروس نظری پرستاری انجام شده و نهایتاً به این سؤال که «سبک یادگیری در دروس نظری چگونه است؟ و عوامل تأثیرگذار بر آن چیست؟» پاسخ داده است.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-08]

روش‌ها

رویکرد پژوهش کیفی از نوع گراندد تئوری برای دستیابی به اهداف پژوهشی بزرگتر با عنوان سبک یاددهی و یادگیری در آموزش پرستاری مورد استفاده قرار گرفت. این مطالعه بخشی از مطالعه بزرگتر است که بر استفاده سبک یادگیری دانشجویان پرستاری در دروس نظری تأکید می‌نماید.

یکی از عمده‌ترین کاربردهای گراندد تئوری در جایی است که دانش اندکی در مورد موضوع مورد مطالعه وجود دارد(۱۷). بنابراین، با توجه به اینکه سبک یادگیری از فرایندهای اصلی آموزش بوده و این مفاهیم در آموزش پرستاری ایران به روشنی تبین و متغیرهای آن بطور کامل شناسایی نشده است، استفاده از روش گراندد تئوری برای آشکارسازی و توسعه مفاهیم مربوط به این پدیده منطقی است.

برای جمع‌آوری و تولید داده‌ها از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد. با توجه به این که هدف این تحقیق درک و شناخت سبک یادگیری بود، دانشجویان به عنوان نمونه‌های اصلی انتخاب شدند. نمونه‌گیری در تمام طول مطالعه ادامه یافت و پیشرفت آن بر حسب مفاهیم، ابعاد و تنوع‌ها بود(۱۸). تعداد شرکت‌کنندگان در حین انجام پژوهش مشخص شدند. محقق تا آنجا به نمونه‌گیری و کدگذاری داده‌ها ادامه داد که دیگر طبقات و خواص جدیدی به دست نیامد. مقایسه مستمر داده‌ها نیز محقق را به این نتیجه رساند که داده‌ها به اشباع رسیده‌اند(۱۹) و بر این اساس نمونه‌گیری پایان یافت.

برای اینکه توصیف شرکت‌کنندگان از پدیده مورد نظر عمیق باشد، از مصاحبه عمیق و نیمه ساختار استفاده شد. سؤالات به صورت بازپاسخ، بدون ترتیب خاص و بر اساس راهنمای مصاحبه بود(۲۰). راهنمای مصاحبه از مرور دقیق منابع در دسترس تهیه شد و مصاحبه‌های بعدی بر اساس فرایند تحلیل انجام گردید(۱۷). در آغاز هر مصاحبه، به شرکت‌کنندگان گفته شد که هدف، بررسی تجربیات و دیدگاه آنان در زمینه یادگیری در کلاس است. پژوهشگر مصاحبه را با سؤالاتی باز نظیر: «ممکن است در مورد یادگیری فعلی خود برای من صحبت بفرمایید؟» آغاز کرد و سپس بطور متمرکزتر از شرکت‌کنندگان خواست تا درک و تجارب یادگیری خود را شرح و عوامل مؤثر بر آن را توضیح بدهند. سپس مصاحبه‌ها با سؤالات کاوشی یا عبارات پی‌گیری نظیر «ممکن است بیشتر آن را توضیح بدهی؟»، «بعد چه کار می‌کنید؟»، «وقتی می‌گویید ... منظورتان چیست؟»، و سؤالاتی از این قبیل هدایت شد.

تمام مصاحبه ضبط و کلمه به کلمه دست‌نویس و سپس تایپ شدند. در مطالعه حاضر محقق با در اختیار قرار دادن متن مصاحبه، سعی کرد تا دریابد آیا شرکت‌کنندگان با تمام حرف‌های که زده‌اند موافقند یا خیر؟ و اگر نظر تکمیلی دارند، آن را اعلام نمایند. در مواردی که شرکت‌کنندگان نظرات تکمیلی داشتند به متن مصاحبه اضافه شد. تمام مصاحبه‌ها توسط پژوهشگر اصلی انجام گردید.

در این پژوهش، مطابق آنچه که در نظریه پایه مرسوم است، محقق بطور همزمان به جمع‌آوری داده‌ها و تحلیل آنها پرداخت. هدایت سؤالات و انتخاب شرکت‌کنندگان بر مبنای نمونه‌گیری تئوریکی و مقایسه مستمر داده‌ها صورت گرفت. انجام مصاحبه و کدگذاری بطور همزمان انجام شد. داده‌ها در این تحقیق به روش تحلیل مقایسه‌ای مداوم مطابق روش استراوس و کوربین تحلیل شدند. کدگذاری داده‌ها طی سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی صورت گرفت. در طی کدگذاری، باز هر متن مصاحبه چندین بار خوانده شده و کدها از کلمات شرکت‌کنندگان و یا کلمات ایجاد شده توسط پژوهشگر شکل گرفتند. در کدگذاری محوری، کدهایی که از نظر مفهوم مشابه بودند، در یک طبقه قرار داده شدند. بعد از تحلیل مصاحبه اول، مصاحبه بعدی تحلیل و کدهای هر مصاحبه با مصاحبه بعدی مقایسه و سپس کدها و طبقات به زیر طبقات مربوطه ارتباط داده شدند. طی این مراحل، ساختار طبقات به شکل فرایندها توضیح و نهایتاً فرایند تکامل تئوری و پالایش آن طی مرحله کدگذاری انتخابی انجام گردید.

برای اطمینان از اینکه تفسیر داده‌ها نشان‌دهنده پدیده مورد مطالعه است، علاوه بر بازنگری توسط شرکت‌کنندگان، مرور توسط افرادی غیر از شرکت‌کنندگان و تلفیق پژوهشگران و شرکت کنندگان انجام شد. همچنین نمونه گیری با تنوع حداکثر، قابل تایید بودن داده‌ها را افزایش داد.

مجوز لازم برای انجام این پژوهش توسط کمیته اخلاقی دانشکده پرستاری و مامایی صادر و اصول اخلاقی بیانیه هلسینکی در این تحقیق مد نظر قرار گرفت. اصل مهم محرمانه نگه‌داشتن داده‌ها، حق خروج از پژوهش، کسب رضایت آگاهانه، حفظ بی نامی و تنظیم زمان و مکان مصاحبه بر حسب توافق شرکت‌کنندگان، از جمله ملاحظات اخلاقی بود که رعایت گردید.

نتایج

شرکت‌کنندگان در این پژوهش ۱۶ دانشجو شاغل به تحصیل در رشته پرستاری که ۱۱ نفر از آنان از ترم‌های

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-08]

مختلف مقطع کارشناسی و ۵ نفر از دانشجویان نیم‌سال دوم تا پنجم مقطع کارشناسی ارشد که ۱۰ نفر از دانشجویان خانم و ۶ نفر آقا بودند. میانگین سنی دانشجویان ۲۳/۱۲ بود.

در بخشی از پژوهش بزرگتر که سبک یاددهی و یادگیری در آموزش پرستاری مورد بررسی قرار گرفت. تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق به استخراج سه طبقه اساسی «چندگانگی سبک یادگیری»، «ماهیت یادگیری در پرستاری» و«کنترل و انطباق دانشجو با جو آموزشی» منجر شد. طبقه چندگانگی سبک یادگیری به عنوان فرایند اساسی آموزش پرستاری در قالب دو زیر طبقه «سبک یادگیری در دروس نظری و سبک یادگیری در بالین» قرار گرفت. طبقه ماهیت یادگیری در آموزش پرستاری شامل معنا و مفهوم یادگیری، تبدیل توانایی‌های بالقوه به بالفعل، و یادگیری مهارت‌های حرفه‌ای و ماهیت یادگیری در آموزش پرستاری عامل مؤثر دیگری بر چندگانگی سبک یادگیری در آموزش پرستاری می‌باشد. محتوای آموزش پرستاری طوری بود که دانشجویان ملزم به در نظر گرفتن هر سه حوزه شناختی، روانی- حرکتی و عاطفی بودند. طبقه کنترل و انطباق دانشجو با جو آموزشی از عوامل دیگر تبیین‌کننده چندگانگی سبک یادگیری در آموزش پرستاری بود. این طبقه در قالب فرایندهای شناخت و درک دانشجو از خود، مربی، محیط و دانش پرستاری شکل گرفت. طبقات و ارتباط بین آنها در جدول یک خلاصه شده است.

از آنجا که این مقاله در پی شفاف ساختن سبک یادگیری دانشجویان پرستاری در دروس نظری است، چندگانگی سبک یادگیری دانشجویان در دروس نظری ارائه شده است.

چندگانگی سبک یادگیری

چندگانگی سبک یادگیری، فرایند غالب در این مطالعه بود. اگرچه منحصر به فرد بودن سبک یادگیری فرد در داده‌ها بارز بود، ولی با توجه به موقعیت، نوع محتوا و سطح یادگیرنده، سبک یادگیری در دروس نظری قابل تغییر و تعدیل بود بطوری که دانشجویان در طی آموزش ممکن بود با یک یا چند سبک یادگیری، یادگیری خود را هدایت نمایند.

جدول ۱: طبقات ظهور یافته و زیرطبقه‌های مربوط به سبک یادگیری در دروس نظری

طبقه	زیر طبقه
چندگانگی سبک یادگیری	**سبک یادگیری در دروس نظری:**
	یادگیری با پرسش و پاسخ
	یادگیری از مثال، داستان و مصادیق عینی (تجسم یا شکل‌سازی در ذهن)
	یادگیری مشاهده‌ای و دیداری
	یادگیری از طریق سازمان‌دهی محتوا
	یادگیری از طریق تمرین و تکلیف
	یادگیری از طریق مشارکت فعال و همکاری (مشارکت داده شدن)
	یادگیری از طریق به فکر وا داشته شدن و بر انگیخته شدن
	یادگیری از طریق گوش دادن و یادداشت‌برداری
ماهیت یادگیری در پرستاری	معنا و مفهوم یادگیری در آموزش پرستاری
	یادگیری مهارت‌های حرفه‌ای
	تبدیل توانایی‌های بالقوه به بالفعل
کنترل و انطباق دانشجو با جو آموزشی	شناخت و درک دانشجو از خود
	شناخت و درک دانشجو از مربی
	شناخت و درک دانشجو از محیط، زمان و منابع
	شناخت و درک دانشجو از دانش پرستاری

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-08]

داده‌ها نشان می‌دهند که سبک یادگیری دانشجویان قابل انطباق و سازگارشدن با سبک یاددهی اساتید می‌باشد. در واقع، آنها خود را وابسته به زمینه می‌بینند و مطابق سبک یاددهی اساتید یاد می‌گیرند و خود را لحظه به لحظه، و از کلاسی به کلاسی دیگر با اساتید همساز می‌نمایند. گاهی این وابستگی و تأثیرپذیری، علاوه بر سبک یادگیری، فکر کردن و اندیشیدن همانند استاد را نیز شامل می‌شود. اینها روی دانشجو اثر می‌گذارند و دانشجو خودش را تغییر می‌دهد تا مثل استاد شود.

غالب بودن استاد- محوری در آموزش پرستاری و متکلم وحده بودن اساتید، سبک یادگیری از طریق گوش کردن و یادداشت‌برداری را در دانشجویان تقویت و برجسته‌تر می‌نماید. دانشجویان بیان داشتند که آنها ممکن است در خارج از کلاس، مثل کتابخانه و یا منزل، سبک خاصی برای یادگیری داشته باشند ولی در کلاس‌ها، سبک‌های متفاوتی را تجربه و از آنها تبعیت می‌کنند تا یاد بگیرند. آنها برخی از این سبک‌ها را مفید، مؤثر، خوشایند و برخی را خسته‌کننده، بی‌فایده و اتلاف وقت می‌دانند. آنها از روی اجبار و بی‌علاقگی در برخی کلاس‌ها حضور پیدا می‌کنند زیرا سبک یاددهی اساتید امکان بروز سبک‌های متنوع یادگیری دانشجویان را فراهم نمی‌آورد.

دانشجو: «*اگر استاد خودش جزوه بگه من هم می‌نویسم. اگر بگه فقط گوش بدهید نمی‌نویسم...*».

دانشجو: «*روش ثابت دارد یا چند تا روش دارد استاد است که فقط از یک روش سخنرانی برای یاد دادن استفاده می‌کند، مسلم است که بعد از ۲۰ یا ۳۰ دقیقه درس دادن، آدم خسته می‌شود ولی استادی هست که در حین سخنرانی از اسلایدهای مختلف استفاده می‌کند، شکل‌های مختلف نشان می‌دهد و به گونه‌ای آدم را فعال می‌کند و نمی‌گذارد خسته بشی*».

دانشجویان معتقد بودند که سبک یادگیری آنها در دروس مختلف متفاوت است و بر حسب عوامل مختلفی مثل سبک یاددهی استاد در درجه اول، نوع درس، روش ارزشیابی و علاقمندی به موضوع فرق می‌کند. آنها تکامل و بهتر شدن سبک یادگیری خود نسبت به گذشته را در یادگیری مهم دانسته و بیان داشتند که حالا یادگیری آنها هدفمندتر شده و کمتر بر حفظیات تکیه دارند. نه تنها سبک یادگیری آنها در مقایسه با دوران دبیرستان تغییرات عمده‌ای پیدا نموده، بلکه آنها با گذشت ترم‌های تحصیلی نیز سبک‌شان تغییر پیدا کرده است و دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد این تکامل و تغییر را چشمگیر و لازم می‌دانستند. آنها احساس می‌کنند که در مقاطع بالاتر نقش آنها در یادگیری بیشتر شده و بهتر می‌توانند مطابق سبک ترجیحی خود یاد بگیرند و به مرور احساس می‌کنند که آنها خود مسؤول یادگیری خود هستند اما راهنمایی و هدایت اساتید را در خصوص آنچه که باید گرفته شود، منابع و چگونگی یادگیری کماکان ضروری می‌دانند.

دانشجو: «*اینکه از چه روشی آن درس را بهتر یاد می‌گیریم، استاد باید بهمان بگه، اینکه چه رفرنس‌هایی خوبه، استاد باید بگه که وقت ما هدر نرود و اینکه از چه وسایل کمک آموزشی می‌توانیم استفاده بکنیم برای یادگیری آن درس، اینها را استاد باید بگوید، بقیه فرایند یادگیری به عهده دانشجو است*».

در ادامه به منظور درک بهتر چندگانگی سبک‌های یادگیری زیر مضمون‌های آن با جزئیات بیشتری توضیح داده می‌شود:

یادگیری با پرسش و پاسخ

پرسش و پاسخ به روش‌های مختلف منجر به یادگیری می‌شود. وقتی از دانشجویان سؤال می‌شود، آنها به سؤال فکر می‌کنند و در صدد یافتن پاسخ بر می‌آیند. بسته به نوع سؤال و توضیحات قبل از آن، دانشجو ممکن است خودش جواب را کشف کند و آن را بفهمد یا اینکه نسبت به موضوع حساس و علاقمند شود و با دقت به توضیحات استاد گوش دهد تا جواب سؤال را کشف کند. سؤال و جواب باعث فعال بودن و مشارکت دانشجو در کلاس می‌شود و از منحرف شدن حواس و افکار دانشجویان به موضوعات دیگر جلوگیری می‌کند.

دانشجو: «*بهترین روش تدریس پرسش و پاسخ است، به نظر من، پرسش و پاسخ یعنی شرکت دادن مخاطبین در بحث، اینجوری توی کلاس خوابت نمی‌بره*».

پرسش و پاسخ ممکن است در ابتدای کلاس در مورد موضوعات تدریس شده قبلی یا مربوط به بحث جلسه

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-08]

حاضر باشد. پرسش و پاسخ در مورد مطالب قبلی، معمولاً به دانشجویان گوشزد می‌کند تا آنها با آمادگی در کلاس حضور یابند.

دانشجو: «*... مطلب را با سؤال و جواب خوب می‌فهمانند و بعد رد می‌شدند. جلسه بعد هم که می‌آمدند می‌پرسیدند*».

در هر حال، در این سبک یادگیری، دانشجویان خود را ملزم به مطالعه قبل و بعد از تدریس می‌نمایند تا بتوانند به سؤالات پاسخ بدهند. بنابراین، علاوه بر یادگیری در کلاس، بخشی از یادگیری هم توسط خود دانشجو صورت می‌گیرد. دانشجویان این سبک یادگیری را ترجیح می‌دهند و معتقدند اگر درس بطور مرتب پرسیده شود، آنها مجبور می‌شوند مطالعه کنند. در این صورت یادگیری آنها عمیق‌تر می‌شود و مطالب به مدت طولانی در ذهنشان می‌ماند، ضمن اینکه نمرات امتحانی آنها نیز افزایش می‌یابد.

یادگیری از مثال، داستان و مصادیق عینی (تجسم یا شکل سازی در ذهن)

ذکر مثال، تجربیات و مصادیق عینیِ مرتبط با موضوع مورد تدریس باعث توجه و یادگیری می‌شود. دانشجویان این سبک را بسیار مفید دانسته و بیان می‌کنند با این سبک یادگیری، با کاربرد آموخته‌ها آشنا می‌شوند و در ذهن خود و به صورت فرضی اجرا می‌نمایند و یا خود را در آن موقعیت می‌بینند. آنها این سبک را خوشایند و لذت‌بخش تلقی می‌کنند و معتقد هستند ارتباط دادن مطالب درسی با مسائل روزمره زندگی، روح تازه‌ای به بحث و کلاس می‌بخشد و آن را از خشکی و یکنواختی در می‌آورد. ذکر مثال به فهم موضوعات پیچیده کمک می‌کند. دانشجویان اساتیدی را که محتوا را با ذکر مثال، خاطره، داستان و مسائلی از این قبیل ارائه می‌کنند، ترجیح می‌دهند و با اشتیاق و علاقمندی خاصی به صحبت آنها گوش می‌دهند و تحمل کلاس‌هایی که این گونه برگزار نمی‌شوند برایشان مشکل است. دانشجویان دوست دارند محتوا با زبان روزمره بیان شود و به زندگی روزمره ارتباط داده شود. آنها تدریس در قالب کلمات کتاب یا خواندن از روی کتاب را بدترین سبک برای یادگیری می‌دانند.

دانشجو: «*وقتی کلاس تئوری است، دلیل ندارد که استاد صرفاً تئوری بگه، خودش حفظ کرده و بگوید. می‌تونه مثال‌های کاربردی و عملی بیاره. بالاخره این تئوری هم واقعیت داره*».

دانشجو: «*بعضی استادها حتی یک مثال هم نمی‌تونند بزنند، خوب خسته می‌شی، حوصله‌ات سر می‌ره*».

یادگیری مشاهده‌ای و دیداری

یکی دیگر از سبک‌های یادگیری دانشجویان در آموزش پرستاری، یادگیری از راه دیدن و مشاهده تصاویر و نمونه‌های مصنوعی یا واقعی می‌باشد. دیدن تصاویر جالب و مرتبط با موضوع باعث جلب توجه بیشتر دانشجو به موضوع می‌شود و یادگیری آن را جذاب می‌کند. دانشجویان بیان داشتند که نشان دادن تصاویر و اسلایدهای مربوط به برخی بیماری‌ها باعث درک و به خاطر سپاری بهتر و آسان‌تر می‌شود. تصاویر و نمونه‌های مصنوعی یا واقعی، باعث علاقمندی و شیفتگی به موضوع نیز می‌گردد. آنها حتی معتقد بودند که نشان دادن تصاویر غیر مرتبط هم مفید است، زیرا باعث می‌شود دانشجو از حالت خمودگی و کسلی خارج شود و متوجه موضوع شود. از طرفی، دیدن و مشاهده واقعیت، باعث اصلاح برداشت و تصورات غلط می‌شود و منجر به تحکیم برداشت و تصورات صحیح می‌گردد. دانشجویان تأکید داشتند که تطبیق بیماری و علایم آن با تئوری یا بر عکس، تطبیق تئوری با شرایط واقعی باعث می‌شود که مطلب خوب به خاطر بماند. ضمن اینکه وقتی ابتدا تصویر، شکل، مدل یا خود بیماری مشاهده می‌شود، در این صورت یادگیری و فهمیدن مطالب مرتبط با آن آسان‌تر می‌گردد. اگر توضیحات کافی هم زمان با نمایش تصویر باشد، در آن صورت، یادگیری به حد اعلای خود می‌رسد.

دانشجو: «*به نظر من تئوری محض برای تدریس بیماری اصلاً خوب نیست، تصویر اگر باشد خوب یاد می‌گیری*».

دانشجو: «*عکس بذارند و بگند مثلاً این فلان بیماری است*».

یادگیری از راه سازمان‌دهی محتوا

دانشجویان محتوای دسته‌بندی شده و دارای شروع و

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-08]

ختم مشخص را ترجیح می‌دهند. آنها در یادگیری محتوای پراکنده، کلی و نامتجانس مشکل دارند و از آن ناخرسند هستند. دانشجویان مطلب کم و قابل فهم را بر مطلب حجیم و گسترده غیر قابل فهم، ترجیح می‌دادند. آنها برای یادگیری مطالبی که به شکل منظم و سازمان‌دهی شده ارائه نشود، ابتدا به تنظیم، تکمیل، و خلاصه کردن آن می‌پردازند و سپس یاد می‌گیرند، زیرا آغاز یادگیری از یک نقطه و با روال منطقی پیش رفتن، پایه و اساس یادگیری می‌باشد. یادگیری مطالبی که به شکل مرتبط به همدیگر، توجیه‌پذیر، قابل تفسیر و مستدل بیان نشده باشد، مشکل است. وجود مطالب ضد و نقیض باعث کاهش یادگیری و عدم توجه دانشجو به محتوا می‌شود. اگر در پایان کلاس یک جمع‌بندی کلی از مطالب توسط استاد ارائه شود بر یادگیری تأثیر بسزایی دارد. همچنین، اگر سازمان‌دهی محتوا توسط استاد انجام شود، کار دانشجو راحت‌تر می‌شود. علاوه بر این، ممکن است دانشجو به سبکی خاص، یا آن طور که یادگیری برایش راحت‌تر و قابل فهم‌تر باشد، محتوا را دسته‌بندی و کامل نماید.

دانشجو: «*هدف‌ها قبل از تدریس بیان شود و بر اساس آنها استاد پیش برود و کلاس یک روند مشخصی داشته باشد و از پراکندگی توی کلاس پیشگیری کند*».

دانشجو: «*کلی یک چیزی را بگویند و زود رد شوند، خوب نیست و من دوست ندارم*».

یادگیری از راه تمرین و تکلیف

یادگیری از راه تهیه پروژه و مقاله، ارائه کنفرانس، یافتن پاسخ سؤالات ارائه شده توسط اساتید و تهیه محتوا برای آموزش بیماران، یکی از معمول‌ترین سبک‌های یادگیری دانشجویان در پرستاری می‌باشد. پیدا کردن مطلب تکمیلی از منابع کتابخانه‌ای و اینترنتی، در یادگیری و آشنا شدن با موضوعات مختلف مؤثر است. گاهی انجام این نوع تکلیف‌ها، علاقه و گرایش خاصی در دانشجو ایجاد می‌کند بطوری که وی در آینده نیز به یادگیری بیشتر در این مورد علاقمند می‌شود. بازخورد جدی و مسؤولانه اساتید به تکالیف دانشجویان مهم است و اگر اهمیت موضوع برای دانشجو مسجل نشود، وی ممکن است با بی‌میلی به انجام تکالیف بپردازد. در این حالت ممکن است انجام تکلیف، یادگیری به همراه نداشته باشد یا اینکه یادگیری به حداقل برسد. دانشجویان این کار را تقویت خود یادگیری و استقلال در یادگیری می‌دانند و انجام پروژه‌های رسمی‌تر، مثل پایان‌نامه و پروژه‌های مشابه در سایر رشته‌ها را برای پرستاری ضروری می‌دانند. جنبه دیگر تکلیف، انجام کار عملی و به عبارت دیگر، کاربرد دانش در عمل می‌باشد. در این موارد دانشجو با توجه به آموزش تئوری، آموخته‌های خود، نظیر گرفتن شرح حال را در مورد بیمار به اجرا می‌گذارد یا ممکن است نمونه کار ارائه نماید، مثل ساختن نمونه‌ای از آزمون یا نوشتن یک طرح پژوهشی.

دانشجو: «*من دروسی را که کنفرانس داده‌ام خوب به یاد دارم، آخه آدم مجبور می‌شه عمیق و وسیع بخونه تا کم نیاره*».

دانشجو: «*تحقیق که می‌دن مجبور می‌شی بری دنبالش، چند تا چیز دیگه هم در کنارش یاد می‌گیری*».

یادگیری از راه مشارکت فعال و همکاری (شرکت دادن)

مشارکت فعال در کلاس، ضمن جلب توجه دانشجو به مطلب و پی‌گیری گام به گام آن، از خواب‌آلودگی و پرت شدن حواس دانشجو نیز جلوگیری می‌کنند. دانشجویان اساتیدی را که بطور مداوم صحبت می‌کنند و متکلم وحده هستند برای یادگیری غیر مفید می‌دانند. آنها در چنین کلاس‌هایی بعد از مدتی دیگر گوش نمی‌کنند و ممکن است چرت بزنند یا به کار دیگر مشغول شوند. آنها در کلاس‌های یک‌نواخت زودتر خسته می‌شوند و توجه آنها بطور ناخودآگاه از بین می‌رود.

دانشجو: «*مثلاً کلاس‌هایی که استاد خودش یکسره صحبت می‌کند دانشجویان یا گوش نمی‌دهند یا از کلاس می‌رند بیرون یا نقاشی می‌کنند*».

وجود جو مشارکتی، دوستانه، جدی و راحت، و بحث در کلاس، از عناصر اصلی برای یادگیری و ابراز علاقه به موضوع است. دانشجویان مواردی نظیر: دادن فرصت استراحت، وارد نمودن اضطراب مختصر، تلنگر زدن، سؤال کردن، پرسیدن نظر دانشجو، تأکید داشتن، تغییر تُن صدا، ارائه محتوا با شوخی را برای مشارکت و گوش کردن ضروری می‌دانند.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-08]

دانشجو: «*شرکت دادن دانشجو توی بحث ولی نه با حالت استرس‌زایی، طوری شرکت بدهند که دانشجو با حلاجی به یک مطلب که قبلاً هم نمی‌دانسته برسه، نه اینکه مطالب قبلی را بپرسند و استرس ایجاد کنند و یا اجبار به پاسخ‌گویی به سؤالات مشکل نمایند*».

همچنین نشان دادن چند شکل یا اسلاید بطور متناوب بین صحبت‌ها می‌تواند در فعال نگه‌داشتن دانشجویان مفید واقع شود. به اعتقاد دانشجویان این قبیل کارها باعث یادگیری بیشتر می‌شود و کلاس را از حالت خشکی و بی‌روح بودن خارج می‌کند. در مقابل، گفتگوی یک طرفه استاد، باعث بی‌علاقگی و بی‌توجهی آنها به کلاس می‌گردد و همچنن باعث می‌شود در تمام طول دوره، از روی اجبار و بی‌میلی در کلاس‌ها شرکت کنند و بعضی مواقع، در حین تدریس استاد، برای فرار از این موقعیت، به کار دیگر مشغول می‌شوند. در مواردی، بروز شیطنت و صحبت کردن با کنار دستی مزید بر علت می‌شود.

دانشجو: «*استفاده از اسلاید و اورهد باعث می‌شه که کسالت آدم از بین بره و یک‌نواخت نباشه*».

دانشجویان انتظار دارند همواره مورد توجه استاد واقع شوند. به اعتقاد آنها، استاد علاوه بر تسلط به موضوع، باید بر کلاس هم کنترل داشته باشد تا بتواند توجه همه را بطور مداوم به درس جلب کند. وقتی دانشجویان متوجه می‌شوند که مورد توجه نیستند، ممکن است گوش نکنند. دانشجویان استفاده بیش از حد از اورهد یا ترانس را مانع ارتباط و تعامل بین خود و استاد می‌دانند، ولی استفاده متعادل از آن را برای رفع خواب‌آلودگی و بی‌توجهی مؤثر تلقی می‌کنند.

دانشجو: «*تأکید در حین صحبت باعث یادگیری بهتر و جلب توجه می‌شود، مثل حتماً این نکته را گوش کن*».

جلب توجه و مشارکت در ابتدای بحث با بیان مقدمه خوب، کاربرد موضوع، علاقمند کردن دانشجو و برانگیختن وی انجام می‌شود. اگر استاد بتواند دانشجو را در روند بحث نیز مشارکت دهد و فعال نگه دارد، در این صورت یادگیری خوب خواهد بود و دانشجویان بدون خستگی و با رضایت کلاس را ترک می‌کنند و جلسات بعدی را نیز با اشتیاق در کلاس حضور می‌یابند.

دانشجو: «*یک انگیزه‌ای توی دانشجو ایجاد کنه که دانشجو خودش وارد بحث شود، مشارکت داشته باشد توی بحث. من تجربه‌ام نشان داده اون درس‌هایی که استاد و دانشجو با هم شروع کرده‌اند و بحث نموده‌اند، یادگیری‌اش خیلی بیشتر بوده*».

یادگیری از راه به فکر واداشتن و برانگیختن

یادگیری در کلاس، بخشی از فعالیت یادگیری دانشجو را تشکیل می‌دهد. کامل نمودن و توسعه آموخته‌ها توسط خود دانشجو صورت می‌گیرد. یادگیری دانشجو، چه در کلاس و چه تداوم آن در خارج از کلاس، بستگی به انگیزش دانشجو دارد. برخی دانشجویان دارای انگیزه لازم برای یادگیری در کلاس و مطالعه فردی هستند، ولی تعداد زیادی از آنها نیاز به تفکر و برانگیخته شدن دارند. وقتی دانشجو انگیزه لازم را داشته باشد، با علاقه و بطور فعال در کلاس شرکت می‌کند و یاد می‌گیرد، همچنین، داشتن انگیزه باعث تداوم یادگیری در خارج از کلاس و خود-یادگیری می‌شود.

دانشجو: «*اصلاً وقتی که آدم موضوع را سر کلاس از استاد می‌گیره و می‌فهمه، خودش دوست داره بشینه یک دور بخونه*».

دانشجویان معتقد هستند اساتیدی که آنها را بر می‌انگیزانند و به فکر وا می‌دارند، یادگیری را تسهیل می‌کنند زیرا مهمترین مؤلفه یادگیری، علاقه است. سبک یاددهی اساتید در برانگیختن دانشجویان تأثیر قابل توجهی دارد. دانشجویان اگر سبک تدریس را دوست داشته باشند، بیشتر استقبال می‌کنند و بهتر یاد می‌گیرند.

دانشجو: «*دانشجو روش‌های فکر کردن به موضوعی که بهش یاد داده می‌شود را بدوند که چه جوری روی آن موضوع فکر کنه و چه جوری آن را واقعی‌سازی کنه*».

دانشجو: «*بعضی استادها هستند که شور و هیجان دیگری در آدم ایجاد می‌کنند*».

بیان اهداف رفتاری و انتظارات، بیان اهمیت یادگیری و دانش، بیان سؤالات در ابتدای بحث و به فکر وا داشتن دانشجو، گفتن کاربردهای محتوا، توجه دادن دانشجو به دلیل حضور او در کلاس و در رشته، بیان اهمیت موضوع، جذاب جلوه دادن محتوا، و ذکر فواید یادگیری و ضررهای

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-08]

ندانستن، روش‌هایی هستند که دانشجو را تشویق به یادگیری می‌کنند. در این زمینه، تأثیر جلسه اول کلاس بسیار زیاد است و اگر در این جلسه دانشجو به اندازه لازم بر انگیخته نشود، ممکن است آن طور که لازم است به کلاس و یادگیری توجه نکند و اهداف کم اهمیت و گذرا، نظیر پاس شدن درس را کافی بداند. مسلماً در این حالت، یادگیری سطحی است و به زودی فراموش خواهد شد.

دانشجو: «*بتونند این را به دانشجو تفهیم کنند که بابا این به دردت می‌خوره. در قبال این اطلاعات داری مسؤولیت به دست می‌آری، خواه نا خواه آدم در صدد بر می‌آید که بهتر یاد بگیرد و یا اطلاعاتی را که به دست می‌آره یک سومش را به عمل بگیرد*».

یادگیری از راه گوش دادن و یادداشت‌برداری

یادگیری با گوش دادن فعال و پردازش ذهنی و به خاطرسپاری شنیده‌ها از سبک‌های معمول یادگیری دانشجویان است. برخی دانشجویان حضور در کلاس و گوش کردن را برای یادگیری ضروری می‌دانند. آنها معتقدند برای فهمیدن و یادگیری دروس تخصصی، حضور در کلاس لازم و کمک‌کننده است. از طرفی، به اعتقاد آنها حضور در برخی کلاس‌ها، بویژه دروس عمومی، ضرورت ندارد و امکان یادگیری این دروس بدون استاد هم میسر است. دانشجویان برای تعمیق یادگیری تمایل دارند هنگام گوش کردن نکات مهم را یاداشت کنند. گوش کردن در کلاس و سپس مرور مطالب در شب باعث یادگیری بهتر می‌شود.

دانشجو: «*من باید در کلاس حضور داشته باشم و گوش بدهم تا یاد بگیرم. مگر اینکه اون درس طوری باشد که بتونم از روی کتاب یا جزوه بخونم مثل دروس عمومی*».

بر حسب روشی که استاد به کار می‌گیرد، دانشجویان به شیوه‌های مختلف عمل می‌کنند. نظیر سایر سبک‌های یادگیری، در این سبک هم، دانشجویان وابسته به استاد هستند و مطابق سلیقه وی عمل می‌کنند. بنابراین، ممکن است فقط گوش بدهند، ممکن است همزمان با گوش دادن به دلخواه یاداشت بردارند یا اینکه ابتدا گوش بدهند و سپس آنچه را که استاد می‌گوید بنویسند. در مواردی نیز باید همزمان با صحبت استاد، با تندنویسی، تمام حرف‌های استاد را کلمه به کلمه بنویسند. هر چند که مایل هستند یادداشت‌برداری اختیاری باشد.

دانشجو: «*نود درصد استادها می‌گویند و ما نت برمی‌داریم و حین نت‌برداری گوش هم می‌دهیم در کنارش اسلاید و پاورپوینت هم استفاده می‌کنند*».

برخی دانشجویان از ضبط صوت استفاده می‌کنند و سپس در فرصت مناسب آن را می‌نویسند و برخی هم برای یادگیری نیازی به نوشتن آن نمی‌بینند، بلکه با گوش کردن یاد می‌گیرند. دانشجویان مایل هستند یادداشت‌برداری اختیاری باشد و جزوه‌نویسی طولانی و تندنویسی را دوست ندارند. بنا به گفته دانشجویان، آنها گاهی فقط می‌نویسند و تمام تمرکزشان بر نوشتن است و فرصت فهمیدن و فکر کردن به موضوع را ندارند و حتی گاهی خودشان هم نمی‌فهمند چه نوشته‌اند. آنها وقتی خوب گوش می‌دهند و سپس یادداشت‌برداری می‌کنند، بهتر یاد می‌گیرند. برخی هم فقط از راه یادداشت‌برداری و نوشتن می‌فهمند و یاد می‌گیرند. نوشتن تنها راه تمرکز برخی دانشجویان به موضوع و کلاس است.

دانشجو: «*موقع جزوه‌نویسی، مثل آن است که داری دیکته می‌نویسی بدون آن که توجه داشته باشی که اون مطلب چی هست یا به استاد به آن صورت توجه نداری، اصلاً نمی‌فهمی موضوع در مورد چی هست*».

دانشجو: «*من بیشتر از طریق نت‌برداری و نوشتن می‌فهمم چی به چی می‌شه*».

به هر حال، دانشجویان با این سبک الفت دیرینه‌ای دارند و برخی از آنها حضور در کلاس و گوش کردن را برای فهمیدن ضروری می‌دانند. برخی این کار را دوست دارند و عده‌ای خود را ملزم به این کار می‌دانند، چون اساتید این طور می‌خواهند. دانشجویان سبک یاددهی استاد را عامل اصلی در میزان گوش دادن و توجه خود به موضوع می‌دانند. آنها از استادهایی که صدای یک‌نواختی دارند و دانشجویان را مشارکت نمی‌دهند زود خسته می‌شوند. ولی حرف‌های اساتیدی را که با حرارت و اشتیاق صحبت می‌کنند با دقت تعقیب می‌نمایند. مطرح

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-08]

کردن سؤالاتی در ابتدا یا حین بحث باعث توجه و گوش کردن دانشجویان می‌شود، زیرا آنها می‌خواهند جواب سؤال یا سؤالات را پیدا کنند. به اعتقاد دانشجویان، اگر جزوه قبل از برگزاری کلاس در اختیار آنها قرار بگیرد، بهتر و با خیالی راحت گوش می‌دهند، با مطالعه قبلی در کلاس حضور می‌یابند و در بحث‌ها شرکت می‌کنند.

دانشجو: «*استادهای که صدای یک‌نواختی دارند آدم دوست نداره گوش بده هر چند که اون درس را دوست داشته باشد*».

بحث

چندگانگی سبک یادگیری، به عنوان فرایند اساسی در آموزش پرستاری شناخته شد. تحلیل داده‌ها نشان داد که بر حسب نوع محتوا، محیط و شرایط آموزش، دانشجویان از سبک‌های گوناگون، و در مواردی ترکیبی از آنها را بکار می‌گیرند. تنوع سبک‌ها در منابع مختلف هم مطرح شده و دسته‌بندی‌های متفاوتی در این مورد وجود دارد. شاید این مسأله به دلیل کاربرد و تناسب نوعی خاص از سبک در رشته‌های مختلف باشد. دلیل دیگر، وجود تنوع در سبک‌ها، ویژگی‌های متفاوت و منحصر به فرد در افراد گوناگون است. چنان که گفته‌اند آنچه سبک‌ها را در موقعیت‌های مختلف شکل می‌دهد شامل عقاید، ارزش‌ها، فلسفه کاری و شخصیت افراد می‌باشد(۱۰). بنابرین، انتظار این تنوع منطقی به نظر می‌رسد.

مضمون چندگانگی سبک یادگیری، تأکید بر این نکته دارد که یادگیری در پرستاری با یک سبک انجام نشده و یا سبک خاص غلبه ندارد، بلکه یادگیری با بکارگیری چندین سبک انجام می‌شود و گاهی در طی یک جلسه آموزشی و یا حتی برای آموزش یک موضوع و محتوا، ممکن است چندین سبک بطور همزمان یا متناوباً استفاده شود، زیرا یادگیری در پرستاری در هر سه حیطه بلوم معمولاً بطور همزمان انجام می‌شود. این موضوع در آموزش مهارت‌های حرفه‌ای از اهمیت خاصی برخوردار است زیرا دانش و مهارت‌های پرستاری ترکیبی از دانش، نگرش و عمل را بطور همزمان به کار می‌گیرد و متفاوت از رشته‌های غیر علوم پزشکی است. دانشجویان به این ماهیت آموزش پرستاری آگاهی پیدا نموده و خود را با آن هماهنگ می‌کنند تا امکان یادگیری فراهم شود. زیرا برای یادگیری دانش، نگرش و مهارت باید سبک مناسب آن بکار گرفته شود(۲۱).

در مطالعه‌ای با موضوع تغییرات در آموزش پرستاری، به این نتیجه دست پیدا کرده‌اند که سه رویکرد آموزشی در پرستاری معمول‌تر بوده و عبارتند از: تئوری یادگیری بزرگسالان (۴۱ درصد)، یادگیری تجربی (۴۱ درصد) و یادگیری مهارت‌ها (۱۸ درصد)(۲۱). هر چند در مطالعه ما دانشجویان بزرگسال هستند، ولی یادگیری آنها بر اساس اصول آندراگوژی (Andragogy) (آموزش بزرگسالان) نیست و دانشجویان عموماً یادگیرندگان منفعل و غیر فعال در آموزش تئوری و پداگوژیک (Pedagogic) می‌باشند.

نتایج نشان می‌دهد که سبک یادگیری دانشجویان تا حد زیادی تحت تأثیر سبک یاددهی اساتید بوده و وابسته به زمینه بودن در آنها بارز است. در مطالعه‌ای، سبک‌های تدریس را در دانشکده‌های پرستاری تحلیل، و گزارش نمودند که سبک‌های یاددهی استاد- محور غالب بوده و در این حالت، دانشجویان یادگیرندگان وابسته بار آمده و دریافت‌کنندگان منفعل اطلاعات هستند، این سبک یاددهی وقتی استفاده می‌شود که اساتید پرستاری می‌خواهند محتوای زیادی را در مدت کوتاه آموزش دهند(۲۲). در مطالعه حاضر هم یافته‌ها نشان می‌دهند که اساتید بیشتر بر روی سبک یاددهی خود و کامل کردن سرفصل‌های برنامه‌ریزی شده تمرکز دارند و به سبک یادگیری دانشجو کمتر توجه می‌نمایند. سبک‌های یاددهی آنها در تدریس مباحث نظری، عمدتاً استاد- محور بوده و پیرو بودن دانشجویان را به دنبال دارد.

ابومقلی (Abu-Moghli) می‌نویسد که در حدود نیمی از دانشجویان، یادگیرندگان وابسته به زمینه نیستند. این آمار قابل توجه و تأمل است. البته باید در نظر داشت که این پژوهش با استفاده از پرسشنامه انجام شده و ممکن است ترجیحات دانشجویان با آنچه که آنها عملاً انجام می‌دهند متفاوت باشد(۲۳).

به هر حال، مطالعات انجام شده در مورد استراتژی‌های آموزشی اساتید و عقاید آنها راجع به آموزش دانشگاهی

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-08]

حاکی از غالب بودن استراتژی آموزشی استاد- محور، بویژه در مباحث نظری است(۱۶). این مشکل می‌تواند به این دلیل باشد که آنها خود نیز با رویکرد دانشجو- محوری آموزش ندیده‌اند، بنابراین، به همان روشی که ۱۰ یا ۳۰ سال پیش یاد گرفته‌اند یاد می‌دهند(۲۲) و در این شرایط، دانشجو نمی‌تواند یادگیرنده مستقل در کلاس باشد. در مطالعه‌ای با عنوان «درک پرستاران ایرانی از انتقال دانش تئوری به کار بالینی» به این نتیجه دست یافتند که آموزش پرستاری بر اساس روش‌های سنتی انجام می‌شود. آنها سنتی بودن آموزش را با زیر- مضمون‌های غیر مولد بودن جو یادگیری و تبحر نداشتن اساتید مرتبط دانسته‌اند(۲۴). هر چند که اختلاف در مورد کیفیت، کمیت و سبک آموزش در برخی مطالعات دیگر هم گزارش شده(۲۵) ولی این موضوع نیاز به توجه و چالش جدی دارد تا از هدررفتن منابع انسانی و مادی پیش‌گیری شود.

مطالعات انجام شده در مورد سبک یادگیری در ایران با استفاده از پرسشنامه ۱۲ گزینه‌ای کلب انجام شده که گرایش و ترجیحات دانشجویان در مورد سبک‌ها را نشان می‌دهد. در این مطالعات، پژوهشگران علاوه بر تعیین سبک‌ها، ارتباط آنها را با مواردی نظیر روش‌های آموزشی ترجیحی، پیشرفت تحصیلی دانشجویان، رضایت- مندی دانشجویان مورد بررسی قرار داده‌اند یا به مقایسه سبک‌ها در برنامه‌های مختلف آموزش پرداخته‌اند(۲۶تا۲۹). نتایج این مطالعات هم چند وجهی بودن و تأثیرگذاری و تأثیرپذیری سبک یادگیری را نشان می‌دهند. پژوهشگر به مطالعه‌ای که سبک یادگیری را در رشته پرستاری با رویکرد کیفی بررسی کرده باشد دست نیافت. بنابرین، از نتایج سایر مطالعات برای بحث موضوع استفاده شده است.

با این حال، با قرار دادن یافته‌های مطالعه حاضر در کنار یافته‌های دیگر مطالعات انجام شده در زمینه تجربه آموزش و پژوهش‌های مشابه، امکان یک جمع‌بندی کلی فراهم شد.

نتیجه‌گیری

نتایج کلی این مطالعه بیانگر آن بود که بر حسب نوع محتوا، محیط و شرایط آموزش دانشجویان از سبک‌های گوناگون و در مواردی ترکیبی از آنها استفاده می‌کنند. سبک یادگیری دانشجویان تا حد زیادی تحت تأثیر سبک یاددهی اساتید بوده و اساتید نیز بیشتر بر روی سبک یاددهی خود و کامل کردن سرفصل‌های برنامه‌ریزی شده تمرکز داشته و به سبک یادگیری دانشجو کمتر توجه می‌نمایند. سبک‌های یاددهی آنها در تدریس مباحث نظری، عمدتاً استاد- محور بوده و پیرو بودن دانشجویان را به دنبال دارد.

یافته‌های این پژوهش باعث افزایش دانش در زمینه سبک یادگیری در آموزش پرستاری شده و ماهیت تجربه سبک یادگیری را آشکار ساخت. اساتید پرستاری، دانشجویان و برنامه‌ریزان می‌توانند از یافته‌های این پژوهش برای اصلاح و بهبود کیفیت آموزش پرستاری استفاده کنند.

یافته‌های این مطالعه ضرورت توجه به توانمندسازی اعضای هیات علمی در زمینه سبک‌های یادگیری را بطور ویژه آشکار ساخت. انجام پژوهش‌های دیگر با رویکرد کمی و کیفی در زمینه عقاید و مضامین ارائه شده در این پژوهش توصیه می‌شود.

قدردانی

این مقاله مربوط به بخشی از پایان‌نامه دکترای پرستاری با عنوان «سبک یاددهی و یادگیری در آموزش پرستاری، یک مطالعه گراندد تئوری» است که در دانشگاه علوم پزشکی ایران (دانشکده پرستاری و مامایی) به تصویب رسیده است. بنابراین، بدین وسیله از همه مسؤولین و دست‌اندرکاران دانشکده، بویژه آموزش دانشجویان دکترا، تشکر و قدردانی می‌شود. از دانشجویان محترم که با شرکت خود در این مطالعه امکان انجام این تحقیق را فراهم نمودند، صمیمانه تشکر می‌شود.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-08]

منابع

1. Li YS, Chen PS, Tsai SJ. A comparison of the learning styles among different nursing programs in Taiwan: implications for nursing education. Nurse Educ Today 2008 Jan; 28(1): 70-6.
2. Collins JB, Selinger SJ, Pratt DD. How do perspectives on teaching vary across disciplinary majors for students enrolled in teacher preparation? [Cited 2009 March 6]. Available from: http://teachingperspectives.com/PDF/howdoteachers.pdf
3. Holopainen A, Hakulinen-Viitanen T, Tossavainen K. Nurse teacherhood: systematic descriptive review and content analysis. Int J Nurs Stud 2007 May; 44(4): 611-23.
4. Mahmoodi SM (translator). Teaching skills development manual. Christine Ewan (author). 1st ed. Tehran: Daneshpay. 1998. [Persian]
5. King J. Asked students to share ideas and experiences with others whose backgrounds and viewpoints differ from their own. [cited 2006 Nov 6]. Available from: http://www.ben.edu/programs/faculty_resources/IDEA/IDEACenterNotes/IDEA%20Item%2016_Asked%20students%20to%20share%20ideas%20and%20experiences%20with%20others%20whose%20backgrounds%20and%20viewpoints%20differ%20from%20their%20own%20.pdf
6. Mansouri P, Soltani F, Rahemi S, Nasab MM, Ayatollahi AR, Nekooeian AA. Nursing and midwifery students' approaches to study and learning. J Adv Nurs 2006 May; 54(3): 351-8.
7. Shabani Varaki B. Teaching-learning approaches (concepts, foundation and theories). Mashhad: Astane Ghodse Razavi. 2000. [Persian]
8. Billings DM, Halstead JA. Teaching in nursing, a guide for faculty. 3rd ed. London: Saunders. 2008.
9. Lemire D. What developmental educators should know about learning styles and cognitive styles. Journal of College Reading and Learning 2002; 32(2): 177-82.
10. Heimlich JE, Norland E. Teaching style: where are we now? New Directions for Adult and Continuing Education 2002; 93: 17-25.
11. Bazargan A. [Zarorate tavajoh be didgahhaye falsafiye zirbanaeye marefat shenasi dar olume ensani baraye entekhabe ravesh tahgigh ba takid bar raveshhaye kaifiye pajohesh va arzyabiye amozeshy]. Kholase maghalate nekodashte Dr. Alimohamade Karevan. 13 December 2005. Iran, Tehran: Samt 38-50. [Persian]
12. Brown B. Teaching style vs learning style. Myths and Realities. [Cited 2006 Oct26]. Available from: http://eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/1b/8b/13.pdf
13. McCollin E. Faculty and student perceptions of teaching styles: Do teaching styles differ for traditional and nontraditional students? [cited 2006 Dec 24]. Available from: http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/custom/portlets/recordDetails/detailmini.jsp?_nfpb=true&_&ERICExtSearch_SearchValue_0=ED447139&ERICExtSearch_SearchType_0=no&accno=ED447139
14. Hunt S. Learning and cognitive style: what are learning and cognitive style? [cited 2006 Dec 24]. Available from: http://my.ilstu.edu/~skhunt2/com392/downloads/learning.pdf
15. Rassool GH, Rawaf S. Learning style preferences of undergraduate nursing students. Nurs Stand 2007 Apr 18-24; 21(32): 35-41.
16. Samuelowicz K, Bain JD. Revisiting academics' beliefs about teaching and learning. Higher Education 2001; 41: 299-325.
17. Wimpenny P, Gass J. Interviewing in phenomenology and grounded theory: is there a difference? J Adv Nurs 2000 Jun; 31(6): 1485-92.
18. Oscuie F, Peyrovi H. [Qualitative research in nursing]. Tehran: Iran University of Medical Sciences. 2005. [Persian]
19. Lichtman M.Qualitative research in education: a user's guide. Thousand Oaks: SAGE Publications Inc. 2006.
20. Chenitz WC, Swanson JM. From practice to grounded theory, qualitative research in nursing. 1st ed. California: Addison-Wesley Inc.
21. Carr G. Changes in nurse education: being a nurse teacher. Nurse Educ Today 2007 Nov; 27(8): 893-9.
22. Schaefer KM, Zygmont D. Analyzing the teaching style of nursing faculty: does it promote a student-centered or teacher-centered learning environment? Nurs Educ Perspect 2003 Sep-Oct; 24(5): 238-45.
23. Abu-Moghli FA, Khalaf IA, Halabi JO, Wardam LA. Jordanian baccalaureate nursing students'

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-08]

perception of their learning styles. Int Nurs Rev 2005 Mar; 52(1): 39-45.
24. Cheraghi MA, Salasli M, Ahmadi F. Iranian nurses' perceptions of theoretical knowledge transfer into clinical practice: a grounded theory approach. Nurs Health Sci 2007 Sep; 9(3): 212-20.
25. Stark P. Teaching and learning in the clinical setting: a qualitative study of the perceptions of students and teachers. Med Educ 2003 Nov; 37(11): 975-82.
26. Valizadeh L, Fathi azar E, Zamanzadeh V. [Nursing and midwifery students' learning styles in Tabriz Medical University]. Iranian Journal of Meducal Education 2006; 6(2): 136-40. [Persian]
27. Salehi SH, Soleimani B, Amini P, Shahnoushi E. [A survey of relation between learning styles and preferred theaching methods in students of nursing, Isfahan University of Medical Sciences]. Journal of Meducal Education 2000; 1(1): 41-6. [Persian]
28. Sarchami R, Hosseini SM. [Relationship of learning styles with educational progress of nursing students in Qazvin]. The Journal of Qazvin University of Medical Sciences and Health Services 2004; 30: 64-7. [Persian]
29. Hosseyni Largani M, Saif AA. [The comparision of the students learning styles by genders]. Quarterly Journal of Planning in Higher Education 2001; 7(1): 93-114. [Persian]

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-08]

Learning Style in Theoretical Courses: Nursing Students' Perceptions and Experiences

Karimi Mooneghi H, Dabbaghi F, Oskouei F, Vehviläinen Julkunen K.

Abstract

Introduction: *Learning style as a whole is less regarded in nursing education. This study was conducted to explore, describe, and illustrate students' perceptions and experiences of learning style. The multiplicity feature of students' learning style in theoretical courses is presented in this article.*
Methods: *In this qualitative study, 16 bachelor and master students in different academic semesters were selected through purposeful sampling and interviewed using deep and semi-structured interviews. All interviews were tape-recorded, transcribed and then analyzed using constant comparison based on Strauss and Corbin's method.*
Results: *Students' learning style in theoretical courses as the main theme comprised 8 sub-themes including learning through question and answer; learning through example, story, and objective instances (visualizing or exemplifying intellectually); observational or visual learning; learning through organizing the content; learning through practice and homework; learning through active participation and cooperation; learning through making to think and get motivated; and, learning through listening and note-taking.*
Conclusion: *Students make use of different learning styles or a combination of them based on the type of content, environment, and educational situation. Students' learning style is highly influenced by instructors teaching style who are more focused on their teaching style and completing their course syllabus. Nursing instructors, students, and curriculum planners could use the introduced styles in this study in order to modify and promote the quality of nursing education.*

Key words: Learning style, Theoretical lessons, Experiences, Nursing students, Nursing education.

Addresses
Corresponding Author: Hossein Karimi Moonaghi, Assistant Professor, School of Nursing & Midwifery, Mashhad University of Medical Sciences & Health Services, Mashhad, Iran. E-mail: karimih@mums.ac.ir
Fatemeh Dabbaghi, Associate Professor, School of Nursing & Midwifery, Iran University of Medical Sciences & Health Services, Tehran, Iran. E-mail: f_dabbaghi@yahoo.com
Fatemeh Oskouie, Associate Professor, School of Nursing & Midwifery, Iran University of Medical Sciences & Health Services, Tehran, Iran. E-mail: nmsi@iums.ac.ir
Katri Vehviläinen-Julkunen, Professor, Head of Department of Nursing, University of Kuopio, Finland. E-mail: katri.vehvilainenjulkunen@uku.fi

Source: Iranian Journal of Medical Education 2009 Spr; 9(1): 41-53.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-08]